

ევროპის სოციალური ქარტია (შესწორებული)

სტრასბურგი, 3.V.1996

პრეამბულა

ქვემოთ ხელმოწერი ევროპის საბჭოს წევრი მთავრობები,

ითვალისწინებენ რა, რომ ევროპის საბჭოს მიზანია მის წევრებს შორის უფრო დიდი ერთიანობის მიღწევა იმ იდეებისა და პრინციპების დაცვისა და რეალიზაციისათვის, რომლებიც წარმოადგენენ მათ საერთო მეშვეობას, და მათი სოციალური და ეკონომიკური პროგრესისათვის ხელის შეწყობა, კერძოდ, ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების დაცვა და მათი შემდგომი რეალიზაცია;

ითვალისწინებენ რა, რომ 1950 წლის 4 ნოემბერს რომში ხელმოწერილ ადამიანის უფლებათა და ფუნდამენტურ თავისუფლებათა ევროპულ კონვენციასა და მისი ოქმებში ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოები შეთანხმდნენ უზრუნველყოთ თავიანთი მოსახლეობისათვის კონვენციით განსაზღვრული სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებები;

ითვალისწინებენ რა, რომ 1961 წლის 18 ოქტომბერს რომში ხელმოსაწერად გახსნილ ევროპის სოციალურ ქარტიაში და ასევე, მის ოქმებში ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოები შეთანხმდნენ უზრუნველყოთ თავიანთი მოსახლეობისათვის ქარტით განსაზღვრული სოციალური უფლებები იმ მიზნით, რომ გაეუმჯობესონ მათი ცხოვრების დონე და სოციალური კეთილდღეობა;

ისხევენ რა, რომ ადამიანის უფლებების შესახებ მინისტრთა კონფერენციამ, რომელიც ჩატარდა რომში 1990 წლის 5 ნოემბერს, ხაზი გაუსვა, ერთის მხრივ ადამიანის უფლებათა, იქნება ეს სამოქალაქო, პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური თუ კულტურული უფლებები, განუყოფელი ბუნების დაცვისა და მეორეს მხრივ, ევროპის სოციალური ქარტიისათვის ახალი იმპულსის მიცემის საჭიროებას;

გადაწყდა რა, ტურინში 1991 წლის 21 და 22 ოქტომბერს ჩატარებული მინისტრთა კონფერენციის შესწავლისას მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად ქარტიის ძირითადი შინაარსის განახლება და ადაპტაცია, რათა, კერძოდ, მხედველობაში იქნას მიღებული ის ფუნდამენტური სოციალური ცვლილებები, რომლებსაც ადგილი ჰქონდათ ტექსტის მიღების შემდეგ;

აღიარებენ რა შესწორებული ქარტიისათვის, რომელმაც შესაბამისად უნდა დაიკავოს ევროპის სოციალური ქარტიის ადგილი, ქარტითა და მისი 1988 წლის დამატებითი ოქმით უზრუნველყოფილი უფლებებისა და ახალი უფლებების დამატების უპირატესობას,

შეთანხმდნენ შემდეგ ზე:

I ნაწილი

მხარეები თავიანთი პოლიტიკის, რომლის განხორციელებაც უნდა მოხდეს, როგორც ეროვნული, ასევე საერთაშორისო ხასიათის ყველა სათანადო საშუალებით, მიზნად აღიარებენ იმ პირობების უზრუნველყოფას, რომლებშიც შესაძლებელი იქნება შემდეგი უფლებებისა და პრინციპების ეფექტური რეალიზაცია:

1. ყველას აქვს შესაძლებლობა გამოიმუშავოს მისი ცხოვრების სახსრები საქმიანობით, რომელშიც იგი თავისუფლად ჩაერთვება.
2. ყველა მომუშავეს აქვს უფლება შრომის სამართლიან პირობებზე.
3. ყველას მომუშავეს აქვს უფლება შრომის უსაფრთხო და ჰიგიენურ პირობებზე.
4. ყველა მომუშავეს აქვს უფლება შრომის სამართლიან ანაზღაურებაზე, რაც საკმარისი უნდა იყოს მისი და მისი ოჯახის ცხოვრების ღირსესეული სტანდარტის უზრუნველსაყოფად.
5. ყველა მომუშავესა და დამსაქმებელს აქვს ეროვნულ და საერთაშორისო ასოციაციებში გაერთიანების თავისუფლება მისი სოციალური და ეკონომიკური ინტერესების დასაცავად.
6. ყველა მომუშავეს და დამსაქმებელს აქვს კოლექტიური მოლაპარაკებების წარმოების უფლება.
7. ბავშვებსა და ახალგაზრდებს აქვთ უფლება სპეციალურ დაცვაზე იმ ფიზიკური და მორალური ზიანისაგან, რომლებსაც ისინი ექვემდებარებიან.
8. დასაქმებულ ქალებს, ბავშვის შექმნის შემთხვევაში, აქვთ უფლება სპეციალურ დაცვაზე.
9. ყველას აქვს უფლება ისარგებლოს შესაბამისი საშუალებებით პროფესიული ორიენტაციის სფეროში, რაც დაეხმარება მას აირჩიოს მისი პირადი ხასიათისა და ინტერესების შესაბამისი სამუშაო.
10. ყველას აქვს უფლება შესაბამის საშუალებებზე პროფესიული მომზადების სფეროში.
11. ყველას აქვს უფლება ისარგებლოს იმ ზომებიდან გამომდინარე შეღავათებიდან, რომლებიც საშუალებას მისცემენ უზრუნველყოს მისი ჯანმრთელობის მაქსიმალურად კარგი მდგომარეობა.
12. ყველა მომუშავეს და მასზე დამოკიდებულ პირებს აქვთ უფლება სოციალურ უზრუნველყოფაზე.
13. ყველას, ვისაც არ გააჩნია სათანადო სახსრები, აქვს უფლება სოციალურ და სამედიცინო დახმარებაზე.
14. ყველას აქვს უფლება ისარგებლოს სოციალური უზრუნველყოფის სამსახურებით.
15. შრომისუნარო პირებს აქვთ დამოუკიდებლობის, სოციალური ინტეგრაციისა და საზოგადოების ცხოვრებაში მონაწილეობის უფლება.
16. ოჯახს, როგორც საზოგადოების ძირითად უჯრედს, აქვს უფლება შესაბამის სოციალურ, სამართლებრივ და ეკონომიკურ დაცვაზე მისი სრული განვითარების უზრუნველყოფის მიზნით.

17. ბავშვებს და ახალგაზრდებს აქვთ უფლება შესაბამის სოციალურ, სამართლებრივ და ეკონომიკურ დაცვაზე.
18. მხარეთაგან ნებისმიერ მოქალაქეებს აქვთ უფლება დაკავებულნი იყვნენ შემოსავლიანი საქმიანობით ნებისმიერი მხარის ტერიტორიაზე ამ უკანასკნელის მოქალაქეებთან თანასწორობის საფუძველზე, იმ შეზღუდვების გათვალისწინებით, რომლებიც ეფუძნებიან შესაბამის ეკონომიკურ და სოციალურ მიზეზებს.
19. მხარის მოქალაქე მიგრანტ მუშებს და მათ ოჯახებს აქვთ უფლება დაცვასა და დანშარების მიღებაზე ნებისმიერი სხვა მხარის ტერიტორიაზე.
20. ყველა მომუშავეს აქვს უფლება თანაბარ შესაძლებლობებსა და თანაბარ მოპყრობაზე დასაქმებისა და შრომის საკითხებში სქესის საფუძველზე დისკრიმინაციის გარეშე.
21. მომუშავეებს აქვთ უფლება ინფორმირებულნი იყვნენ და გაეწიოთ კონსულტაციები შრომით დაწესებულებაში.
22. მომუშავეებს აქვთ უფლება მონაწილეობა მიიღონ შრომით დაწესებულებაში შრომის პირობების და შრომის გარემოს განსაზღვრასა და გაუმჯობესებაში.
23. თითოეულ მონუცებულ პირს აქვს უფლება სოციალურ დაცვაზე.
24. ყველა მომუშავეს აქვს უფლება დაცვაზე მისი დასაქმების შეწყვეტის შემთხვევაში.
25. ყველა მომუშავეს აქვს თავისი პრეტენზიის დაცვის უფლება მისი დამსაქმებლის გაკოტრების შემთხვევაში.
26. ყველა მომუშავეს აქვს სამუშაოზე თავისი ღირსების დაცვის უფლება.
27. ყველა პირს, რომელსაც აკისრია ოჯახური მოვალეობები და რომელიც დასაქმებულია ან სურს რომ იყოს დასაქმებული, აქვს უფლება ასე მოიქცეს დისკრიმინაციის გარეშე და მის დასაქმებასა და ოჯახურ მოვალეობებს შორის წინააღმდეგობის მაქსიმალურად თავიდან აცილებით.
28. მომუშავეთა წარმომადგენლებს შრომით დაწესებულებაში აქვთ უფლება დაცვაზე მათთვის სახიანო ქმედებებისაგან და მათთვის უზრუნველყოფილი უნდა იქნას შესაბამისი საშუალებები მათი ფუნქციების განსახორციელებლად.
29. ყველა მომუშავეს აქვს უფლება ინფორმირებული იყოს და გაეწიოს კონსულტაციები სამსახურიდან გათავისუფლების კოლექტიური პროცედურების დროს.
30. ყველას აქვს სიღატაკისა და სოციალური ოსტრაკიზმისაგან დაცვის უფლება.
31. ყველას აქვს უფლება საცხოვრებელ ადგილზე.

II ნაწილი

მხარეები ავლდებულებას იღებენ **III** ნაწილით განსაზღვრული წესით, მიიხნიონ თავი ვალდებულად შემდეგ მუხლებსა და პუნქტებში გათვალისწინებული ვალდებულებებით.

მუხლი 1 - შრომის უფლება

შრომის უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. მათ ერთ-ერთ ძირითად მიზნად და მოვალეობად აღიარონ დასაქმების მაქსიმალურად შესაძლო მაღალი დონის მიღწევა და შენარჩუნება, შემდგომში სრული დასაქმების უზრუნველყოფის მიზნით;
2. ეფექტურად დაიცვან მომუშავის უფლება გამოიმუშოს საარსებო სახსრები მის მიერ თავისუფლად არჩეული საქმიანობით;
3. შექმნან და შეინარჩუნონ დასაქმების უფასო სამსახურები ყველა მომუშავესათვის;
4. უზრუნველყონ და ხელი შეუწყონ სათანადო პროფესიული ორიენტაციის საშუალებებს, პროფესიულ მომზადებასა და ხელახალ მომზდებას.

მუხლი 2 - უფლება შრომის სამართლიან პირობებზე

შრომის სამართლიან პირობებზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. უზრუნველყონ გონივრული დღიური და ყოველკვირეული სამუშაო საათები და სამუშაო კვირის პროგრესულად შემცირება იმდენად, რამდენადაც ამის საშუალებას იძლევა შრომის პროდუქტიულობის გაზრდა და სხვა შესაბამისი ფაქტორები;
2. დააწესონ ანაზღაურებადი სახელმწიფო დღესასწაულები;
3. უზრუნველყონ მინიმუმ ოთხკვირიანი ყოველწლიური ანაზღაურებადი შვებულება;
4. აღმოფხვრან რისკი ჩვეულებრივ სახიფათო და არაჰიგიენურ სამუშაოებზე, ხოლო იქ, სადაც ჯერ-ჯერობით შეუძლებელია ამ რისკის აღმოფხვრა ან საკმარისად შემცირება, უზრუნველყონ სამუშაო საათების შემცირება ან დამატებითი ანაზღაურებადი შვებულება ამ საქმიანობით დაკავებული მომუშავეებისათვის;
5. უზრუნველყონ ყოველკვირეული დასვენების პერიოდი, რომელიც რამდენადაც შესაძლებელია უნდა ემთხვეოდეს შესაბამის ქვეყანაში ან რეგიონში ტრადიციით ან ჩვეულებით აღიარებულ დასვენების დღეს.
6. უზრუნველყონ, რომ მომუშავეები წერილობითი ფორმით იცენ ინფორმირებულნი, რაც შეიძლება სწრაფად და ყველა შემთხვევაში არა უგვიანეს თრი თვისა მათი დასაქმების დაწყების თარიღიდან, კონტრაქტის ან მათი დასაქმების ურთიერთობების ძირითადი ასპექტების შესახებ;
7. უზრუნველყონ, რომ მშრომელებმა, რომლებიც ასრულებენ ღამის სამუშაოებს, ისარგებლონ იმ შედაგათებით, რომლებიც მხედველობაში იღებენ სამუშაოს სპეციფიკურ ხასიათს.

მუხლი 3 - უფლება უსაფრთხო და ჰიგიენურ სამუშაო პირობებზე

უსაფრთხო და ჰიგიენურ სამუშაო პირობებზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, დამსაქმებელთა და მომუშავეთა ორგანიზაციებთან კონსულტაციებით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. მოახდინონ შრომის უსაფრთხოების, სამუშაო ჰიგიენისა და შრომითი გარემოს შესახებ შესაბამისი ეროვნული პოლიტიკის ფორმულირება, განხორციელება და პერიოდული გადახედვა. ამ პოლიტიკის ძირითადი მიზანი არის შრომის უსაფრთხოებისა და ჰიგიენის გაუმჯობესება და ავარიებისა და ჯანმრთელობის დაზიანების თავიდან აცილება, რომლებიც გამოქმდინარეობენ, დაკავშირებულნი არიან ან ადგილი აქვთ შრომის დროს, კერძოდ იმ რისკის მინიმუმამდე შემცირებით, რომელიც თან სდევს შრომით გარემოს.
2. მიიღონ უსაფრთხოებისა და ჰიგიენის დაცვის რეგულაციები;
3. უზრუნველყონ ასეთი რეგულაციების შესრულება ზედამხედველობის ზომების მეშვეობით;
4. ხელი შეუწყონ პრევენციული და საკონსულტაციო ფუნქციების მქონე შრომითი ჰიგიენის სამსახურების პროგრესულ განვითარებას ყველა მომუშავესათვის.

მუხლი 4 - უფლება შრომის სამართლიან ანაზღაურებაზე

შრომის სამართლიან ანაზღაურებაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. აღიარონ მომუშავეთა უფლება ისეთ ანაზღაურებაზე, რომელიც უზრუნველყოფს მათი და მათი ოჯახების ცხოვრების ღირსეულ დონეს;
2. აღიარონ მომუშავეთა უფლება დამატებითი ანაზღაურების მიღებაზე ზეგანაკვეთული სამუშაოს შესრულებისათვის, ცალკეულ შემთხვევებში გამონაკლისების გათვალისწინებით;
3. აღიარონ ქალი და მამაკაცი მომუშავეების უფლება თანაბარი ღირებულების სამუშაოსათვის თანაბრი ანაზღაურების მიღებაზე;
4. აღიარონ ყველა მომუშავეს უფლება იყოს გონივრული ვადით ადრე ინფორმირებული მისი დასაქმების შეწყვეტამდე;
5. დაუშვას ხელფასებიდან გამოქვითვა მხოლოდ ეროვნული კანონებით ან რეგულაციებით განსაზღვრული ან კოლექტიურ ხელშეკრულებაში ან არბიტრაჟის გადაწყვეტილებაში დაფიქსირებული პირობებითა და ზომით.

ამ უფლებებით სარგებლობის უზრუნველყოფა ხდება თავისუფლად დადებული კოლექტიური ხელშეკრულებების, კანონით განსაზღვრული ხელფასის დადგენის მექანიზმის ან ეროვნული პირობების შესაბამისი სხვა საშუალებებით.

მუხლი 5 - ორგანიზების უფლება

თავიანთი ეკონომიკური და სოციალური ინტერესების დასაცავად მომუშავეთა და დამსაქმებელთა მიერ ადგილობრივი, ეროვნული ან საერთაშორისო ორგანიზაციების შექმნისა და ამ ორგანიზაციებში

გაერთიანების თავისუფლების უზრუნველყოფისა და წახალისების მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ, რომ ეროვნული სამართალი არ გაითვალისწინებს ისეთ ნორმებს, რომ ხელი შეეშალოს, და არ იქნება გამოყენებული იმგვარად, რომ დაბრკოლდეს ამ თავისუფლებით სარგებლობა. ის ზომა, რომლითაც ამ მუხლით უზრუნველყოფილი გარანტიები გამოიყენება პოლიციის მიმართ, განისაზღვრება ეროვნული კანონებით ან რეგულაციებით. პრინციპი, რომელიც არეგულირებს ამ გარანტიების გამოყენებას შეიარაღებული ძალების წევრების და ზომა, რომლებითაც ისინი გამოიყენებიან ამ კატეგორიის პირების მიმართ, ასევე განისაზღვრება ეროვნული კანონებით ან რეგულაციებით.

მუხლი 6 - კოლექტიური მოლაპარაკებების წარმოების უფლება

კოლექტიური მოლაპარაკებების წარმოების უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. ხელი შეუწყონ ერთობლივ კონსულტაციებს მომუშავეებსა და დამსაქმებლებს შორის;
2. აუცილებლობის და მიზანშეწონილობის შემთხვევაში, ხელი შეუწყონ დამსაქმებლებს ან დამსაქმებელთა ორგანიზაციებსა და მომუშავეთა ორგანიზაციებს შორის ნებაყოფლობითი კონსულტაციების მექანიზმს, კოლექტიური შეთანხმებების საფუძველზე დასაქმების ვადებისა და პირობების მოწესრიგების მიზნით;
3. ხელი შეუწყონ მორიგებისა და ნებაყოფლობითი არბიტრაჟის შესაბამისი მექანიზმის შექმნასა და გამოყენებას შრომითი დაგების გადასაწყვეტად;

და აღიარებენ:

4. მომუშავეთა და დამსაქმებელთა უფლებას მიიღონ კოლექტიური ზომები ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევაში, გაფიცვის უფლების ჩათვლით, იმ ვალდებულებების გათვალისწინებით, რომლებიც შეიძლება გამომდინარეობდნენ ადრე დადებული კოლექტიური შეთანხმებიდან.

მუხლი 7 - ბავშვებისა და ახალგაზრდების უფლება დაცვაზე

ბავშვებისა და ახალგაზრდების დაცვაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. უზრუნველყონ, რომ სამუშაოზე მიღების მინიმალური ასაკი შეადგენდეს 15 წელს, იმ გამონაკლისი შემთხვევების გარდა, როდესაც ბავშვები დასაქმებულნი არიან კანონით გათვალისწინებულ მსუბუქ სამუშაოებზე, რომლებიც ზიანს არ აყენებენ მათ ჯანმრთელობას, მორალს ან განათლებას;
2. უზრუნველყონ, რომ სამუშაოზე მიღების მინიმალური ასაკი შეადგენდეს 18 წელს იმ საქმიანობის მიმართ, რომლებიც მიიჩნევიან სახიფათო ან არაჰიგიენურ სამუშაოებად;
3. უზრუნველყონ, რომ ის პირები, რომლებსაც არ დაუსრულებიათ სავალდებულო განათლება, არ იყვნენ დასაქმებულნი ისეთი სამუშაოებით, რომლებიც ხელს შეუშლიან მათ სრულად ისარგებლონ განათლებისაგან;
4. უზრუნველყონ, რომ 18 წლამდე ასაკის პირებისათვის სამუშაო საათები იყოს შემცირებული მათი განვითარების და კერძოდ, პროფესიული მომზადების საქმიანობების შესაბამისად;

5. აღიარონ ახალგაზრდა მშრომელთა და შევირდთა უფლება სამართლიანი ხელფასის ან სხვაგვარი შესაბამისი გასამრჯელოების მიღებაზე;

6. უზრუნველყონ, რომ ჩვეულებრივი სამუშაო დღის განმავლობაში ახალგაზრდების მიერ პროფესიულ მომზადებაზე დახარჯული დრო დამსაქმებლის თანხმობით მინეულ იქნას სამუშაო დღის ნაწილად;

7. უზრუნველყონ, რომ 18 წლამდე ასაკის ასაკის პირებს ჰქონდეთ უფლება მინიმუმ ოთხკვირიან ანაზღაურებად შევბულებაზე;

8. უზრუნველყონ, რომ 18 წლამდე ასაკის პირები არ იყვნენ დასაქმებულნი ღამის სამუშაოებზე ეროვნული კანონებით ან რეგულაციებით განსაზღვრული გარკვეული სამუშაოების გარდა;

9. უზრუნველყონ, რომ 18 წლამდე ასაკის პირები, რომლებიც დასაქმებულნი არიან ეროვნული კანონებით ან რეგულაციებით განსაზღვრულ სამუშაოებში, დაექვემდებარონ რეგულარულ სამედიცინო კონტროლს;

10. უზრუნველყონ, სპეციალური დაცვა ფიზიკური და მორალური ზიანისაგან, რომელსაც შეიძლება დაექვემდებარონ ბავშვები და ახალგაზრდები, და კერძოდ, იმ ზიანისაგან, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ გამოდინარეობს მათი სამუშაოდან.

მუხლი 8 - დასაქმებულ ქალთა უფლება დედობის დაცვაზე

დედობის დაცვაზე დასაქმებული ქალების უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულიებას იღებენ:

1. ანაზღაურებადი შევბულებით, ადეკვატური სოციალური უზრუნველყოფით ან სანელმწიფო ფონდებით გათვალისწინებული შეღავათებით უზრუნველყონ დასაქმებული ქალებისათვის ბავშვის დაბადებამდე და ბავშვის დაბადების შემდეგ არანაკლებ ოთხთხეტი კვირის ნაზრდლივობის დეკრეტული შევბულება;

2. უკანანოდ განიხილონ დამსაქმებლის მიერ ქალისათვის გათავისუფლების შესახებ გადაწყვეტილების შეტყობინება, ქალის მიერ მისი ფენძძიმობის შესახებ დამსაქმებლისათვის შეტყობინებიდან დეკრეტული შევბულების დასრულებამდე პერიოდის განმავლობაში, ან ქალისათვის მისი გათავისუფლების შესახებ შეტყობინების გადაცემა ამ პერიოდის ამოწურვისას;

3. უზრუნველყონ, რომ დედებს, რომლებიც უვლიან თავიანთ ჩვილებს, ჰქონდეთ უფლება ამ მიზნით საკმარის არასამუშაო დროზე;

4. მოაწესრიგონ ფენძძიმე და მეძუძური ქალებისა და იმ ქალების დასაქმება ღამის სამუშაოებზე, რომლებიც უვლიან თავიანთ ჩვილებს;

5. აკრძალონ ფენძძიმე, მეძუძური და ჩვილების მოძვლელი ქალების დასაქმება მიწისქვეშა სამთამადნო და ყველა სხვა სამუშაოზე, რომელიც შეუფერებელია მათთვის საშიშროების, არაჰიგიენურობის ან მძიმე ბუნების გამო და მიიღონ სათანადო ზომები ამ ქალების დასაქმების უფლების დასაცავად.

მუხლი 9 - პროფესიული ორიენტაციის უფლება

პროფესიულ ორიენტაციაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულიებას იღებენ აუცილებლობის შესაბამისად უზრუნველყონ და წაახალისონ სამსახურები, რომლებიც დაეხმარებიან ყველა პირს, ინვალიდითა ჩათვლით, გადაჭრან დასაქმების არჩევასთან და

პროფესიულ კარიერასთან დაკავშირებული პრობლემები პირის თავისებურებისა და დასაქმების შესაძლებლობასთან მისი დამოკიდებულების სათანადოდ გათვალისწინებით: ამ დახმარების გაწევა უნდა მოხდეს უფასოდ, როგორც ახალგაზრდებისათვის სკოლის მოსწავლეობა ჩათვლით, ასევე მოზრდილებისთვისაც.

მუხლი 10 - პროფესიული მომზადების უფლება

პროფესიულ მომზადებაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. აუცილებლობის შესაბამისად, უზრუნველყონ და ხელი შეუწყონ ყველა პირის, ინვალიდობა ჩათვლით, ტექნიკურ და პროფესიულ მომზადებას დამსაქმებელთა და მომუშავეთა ორგანიზაციებთან კონსულტაციებით და უზრუნველყონ უმაღლესი ტექნიკური და საუნივერსიტეტო განათლების ხელმისაწვდომობის საშუალებები მხოლოდ პიროვნულ შესაძლებლობებზე დაფუძნებით;

2. უზრუნველყონ ან ხელი შეუწყონ შევირდთა სწავლების და სხვა სისტემატურ საშუალებებს ახალგაზრდა ვაჟებისა და გოგონების მომზადებისათვის მათ სხვასასხვა სპეციალობებში;

3. აუცილებლობის შესაბამისად, უზრუნველყონ ან ხელი შეუწყონ:

ა) ადეკვატურ და ადვილად ხელმისაწვდომ პროფესიული მომზადების საშუალებებს მოზრდილი მომუშავეებისათვის;

ბ) სპეციალურ საშუალებებს მოზრდილი მომუშავეების ხელახალი მომზადებისათვის, რაც განპირობებულია ტექნოლოგიური პროგრესით ან დასაქმების სფეროში ახალის ტენდენციების შემოღებით;

4. აუცილებლობის შესაბამისად, უზრუნველყონ ან ხელი შეუწყონ სპეციალურ ზომებს დიდი ხნის უმუშევართა ხელახალი მომზადებისა და შრომით პროცესში ჩართვისათვის;

5. წაახალისონ შემდეგი ზომებით უზრუნველყოფილი შეღავათების სრული გამოყენება:

ა) სწავლებაზე ნებისმიერი გადასახადის ან დანარიცხის შემცირება ან გაუქმება;

ბ) ფინანსური დახმარების გაწევა შესაბამის შემთხვევებში;

გ) დამსაქმებლის თხოვნით მომუშავეს მიერ დამატებით პროფესიულ მომზადებაზე დახარჯული დროის ჩათვლა ჩვეულებრივ სამუშაო საათებში;

დ) შესაბამისი ზედამხედველობის საშუალებებით, დამსაქმებელთა და მომუშავეთა ორგანიზაციებთან კონსულტაციებით შევირდთა სწავლებისა და პროფესიული მომზადების სხვა საშუალებათა ეფექტურობის უზრუნველყოფა ახალგაზრდა მომუშავეებისათვის, და ზოგადად, ახალგაზრდა მომუშავეების სათანადო დაცვა.

მუხლი 11 - უფლება ჯანმრთელობის დაცვაზე

ჯანმრთელობის დაცვაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ უშუალოდ ან სახელმწიფო ან კერძო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით, მიიღონ ზომები, რომლებიც, ინტერ ალია, მიზნად ისახავენ:

1. ავადმყოფობის გამომწვევი მიზეზების მაქსიმალურად აღმოფხვრას;

2. ჯანმრთელობის განმტკიცებისა და ჯანმრთელობის საკითხებში ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის წახალისებისათვის საკონსულტაციო და საგანმანათლებლო საშუალებების უზრუნველყოფას;

3. მაქსიმალურად შესაძლო დონეზე ებიდეშიურ, ენდემიურ და სხვა დაავადებათა, ისევე როგორც, უბედურ შემთხვევათა აღკვეთას.

მუხლი 12 - უფლება სოციალურ უზრუნველყოფაზე

სოციალურ უზრუნველყოფაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. შექმნან და შეინარჩუნონ სოციალური უზრუნველყოფის სისტემა;

2. შეინარჩუნონ სოციალური უზრუნველყოფის სისტემა დამაკმაყოფილებელ დონეზე, რომელიც სულ მცირე თანაბარი უნდა იყოს ევროპის სოციალური უზრუნველყოფის კოდექსის რატიფიკაციისათვის აუცილებელი დონისა;

3. ეცადონ უფრო მაღალ დონეზე აიყვანონ სოციალური უზრუნველყოფის სისტემა;

4. გადადგან ნაბიჯები სათანადო ორმხრივი და მრავალმხრივი შეთანხმებების დადებით ან სხვა საშუალებებით და ასეთ შეთანხმებებში გათვალისწინებული პირობების დაცვით, იმ მიზნით, რომ უზრუნველყონ:

ა) მათი მოქალაქეებისა და სხვა მხარეების მოქალაქეებისათვის ერთნაირი რეჟიმი სოციალური უზრუნველყოფის უფლებებთან მიმართებით, რაც მოიცავს სოციალური უზრუნველყოფის სფეროში მოქმედი კანონმდებლობიდან გამომდინარე შეღავათების შენარჩუნებას, მიუხედავად მხარეებს შორის ტერიტორიებზე იმ პირობა ნებისმიერი გადაადგილებისა, რომლებიც სარგებლობენ შესაბამისი შეღავათებით;

ბ) სოციალური უზრუნველყოფის უფლებათა მინიჭება, შენარჩუნება და აღდგენა ისეთი საშუალებებით, როგორცაა თითოეული ხელშემკვერელი მხარის კანონმდებლობის თანახმად დაზღვევის პერიოდისა და დამთავრებული სამუშაო სტაჟის აკუმულირება.

მუხლი 13 - უფლება სოციალურ და სამედიცინო დახმარებაზე

სოციალური და სამედიცინო დახმარების მიღებაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. უზრუნველყონ, რომ ნებისმიერ პირს, რომელსაც არ გააჩნია ადეკვატური სახსრები და არ შეუძლია მოიპოვოს ასეთი სახსრები მისი მცდელობით ან სხვა საშუალებებით, კერძოდ სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის სქემებით გათვალისწინებული შეღავათებით, მიიღოს სათანადო დახმარება, ხოლო ავადმყოფობის შემთხვევაში, გაეწიოს მისი მდგომარეობის შესაბამისი მოვლა;

2. უზრუნველყონ, რომ პირებს, რომლებიც მიიღებენ ასეთ დახმარებას, ამ მიზეზით არ შეეზღუდოთ პოლიტიკური და სოციალური უფლებები;

3. უზრუნველყონ, რომ ყველას შეეძლოს შესაბამისი სახელმწიფო და კერძო სამსახურების მეშვეობით ისეთი კონსულტაციებისა და პერსონალური დახმარების მიღება, რაც შეიძლება აუცილებელი იყოს პირადი ან ოჯახის გასაჭირის აღმოსაფხვრელად, თავიდან ასაცილებლად ან შესამსუბუქებლად;

4. 1953 წლის 11 დეკემბრის სოციალური და სამედიცინო დახმარების შესახებ ევროპული კონვენციით მათ მიერ აღებული ვალდებულებების შესაბამისად გამოიყენონ ამ მუხლის 1-ლი, მე-2 და მე-3 პუნქტებით გათვალისწინებული დებულებები თანაბარ სფუძველზე თავიანთი მოქალაქეებისა და სხვა მხარეთა იმ მოქალაქეების მიმართ, რომლებიც კანონიერად იმყოფებიან მათ ტერიტორიებზე.

მუხლი 14 - სოციალური უზრუნველყოფის სამსახურებით სარგებლობის უფლება

სოციალური უზრუნველყოფის სამსახურებით სარგებლობის უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულებას იღებენ:

1. ხელი შეუწყონ და უზრუნველყონ სამსახურები, რომლებიც სოციალური საქმიანობის მეთოდების გამოყენებით, ხელს შეუწყობენ როგორც ფიზიკური პირების, ასევე საზოგადოებაში ჯგუფების კეთილდღეობასა და განვითარებას და მათ შეგუებას სოციალურ გარემოსთან;
2. წაახლისონ ფიზიკური პირების და მოხალისეთა ან სხვა ორგანიზაციების მონაწილეობა ასეთი სამსახურების შექმნასა და შენარჩუნებაში.

მუხლი 15 - შრომისუუნარო პირების უფლება დამოუკიდებლობაზე, სოციალურ ინტეგრაციასა და საზოგადოების ცხოვრებაში მონაწილეობის მიღებაზე

შრომისუუნარო პირების მიერ, მათი ასაკისა და უუნარობის წარმოშობის მიუხედავად, დამოუკიდებლობაზე, სოციალურ ინტეგრაციასა და საზოგადოების ცხოვრებაში მონაწილეობაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები, კერძოდ, ვალდებულებას იღებენ:

1. შესაძლებლობის შემთხვევაში, ზოგადი სქემების ფარგლებში მიიღონ აუცილებელი ზომები შრომისუნარდაქვეითებული პირების უზრუნველსაყოფად პროფესიული ორიენტაციის აღების საშუალებებით, განათლებითა და პროფესიული მომზადებით, ხოლო თუ ეს შესაძლებელი არ იქნება, სპეციალიზებული სახელმწიფო ან კერძო ორგანოების საშუალებით;
2. ხელი შეუწყონ მათ ხელმისაწვდომობას დასაქმებისადმი ყველა ზომის საშუალებით, რომელიც მიზნად ისახავს დამსაქმებელთა წახალისებას დაიქირაონ და დაასაქმონ შრომისუნარდაქვეითებული პირები ჩვეულებრივ სამუშაო გარემოში და მიუსადაგონ სამუშაოს პირობები უუნაროთა საჭიროებებს, ხოლო იქ, სადაც ეს შეუძლებელია უუნარობის გამო, ისეთი სამუშაო ადგილების უზრუნველყოფითა და შექმნით, რომელიც შესაბამისობაში იქნება უუნარობის ხარისხთან. ცალკეულ შემთხვევებში, ასეთი ზომები შეიძლება მოითხოვდნენ ინვალიდთა დასაქმებისა და მხარდაჭერის სპეციალური სამსახურების გამოყენებას;
3. ხელი შეუწყონ მათ სრულ სოციალურ ინტეგრაციასა და მონაწილეობას საზოგადოების ცხოვრებაში, კერძოდ, იმ ზომების მეშვეობით, რომლებიც მოიცავენ ტექნიკურ დახმარებას, მიზანმიმართულს კომუნიკაციისა და მობილურობის ბარიერების გადასაღობად და ტრანსპორტის, დაბინავების, კულტურული საქმიანობისა და დასვენებისადმი ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 16 - ოჯახის უფლება სოციალურ, სამართლებრივ და ეკონომიკურ დაცვაზე

საზოგადოების შემადგენელი ძირითადი უჯრედის ოჯახის სრული განვითარებისათვის აუცილებელი პირობების უზრუნველსაყოფად, მხარეები ვალდებულებას იღებენ ხელი შეუწყონ ოჯახური ცხოვრების ეკონომიკურ, სამართლებრივ და სოციალურ დაცვას, ისეთი საშუალებებით, როგორცაა სოციალური

და ოჯახისათვის განკუთვნილი დახმარება, სავადასახადო შეღავათები, ოჯახის უზრუნველყოფა ბინით, შეღავათები ახალდაქორწინებულთათვის და სხვა შესაბამისი შეღავათები.

მუხლი 17 - ბავშვებისა და ახალგაზრდების უფლება სოციალურ, სამართლებრივ და ეკონომიკურ დაცვაზე

ბავშვებისა და ახალგაზრდა პირების უფლების - აღიზარდონ ისეთ გარემოში, რომელიც ხელს შეუწყობს მათი პიროვნების და მათი ფიზიკური და გონებრივი შესაძლებლობების სრულ განვითარებას, ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულებას იღებენ, უშუალოდ ან სახელმწიფო და კერძო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით, მიიღონ ყველა სათანადო და უაცილებელი ზომა, რომელიც მიზნად უნდა ისახავდეს:

1. ა) ბავშვებისა და ახალგაზრდებისათვის, მათი მშობლების უფლებებისა და მოვალეობების მხედველობაში მიღებით, მოვლის, დახმარების, განათლებისა და მომზადების უზრუნველყოფას, რომელიც მათ ესაჭიროებათ, კერძოდ, ამ მიზნისათვის საკმარისი და ადეკვატური ინსტიტუტებისა და სამსახურების შექმნითა და შენარჩუნებით;
 - ბ) ბავშვებისა და ახალგაზრდების დაცვას გაუფრთხილებლობის, ძალადობის ან ექსპლოატაციისაგან;
 - გ) იმ ბავშვებისა და ახალგაზრდების დაცვასა და მათთვის სპეციალური დახმარების გაწევას, რომლებიც დროებით ან განუსაზღვრელი ვადით მოკლებულნი არიან მათი ოჯახების დახმარებას;
2. ბავშვებისა და ახალგაზრდებისათვის უზრუნველყონ უფასო დაწყებითი და საშუალო განათლება, ისევე როგორც, მათ მიერ სკოლაში მეცადინეობების რეგულარული დასწრება.

მუხლი 18 - სხვა მხარეთა ტერიტორიებზე შემოსავლიანი საქმიანობით დაკავების უფლება

სხვა მხარეების ტერიტორიაზე შემოსავლიანი საქმიანობით დაკავების უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულებას იღებენ:

1. გამოიყენონ არსებული რეგულაციები ლიბერალობის სულისკვეთებით;
2. გააუბრალონ არსებული ფორმალობები და შეამცირონ ან გააუქმონ სასამართლო ან სხვა გადასახადები, რომლებსაც ინდიან უცხოელი მომუშავეები ან მათი დამსაქმებლები;
3. კოლექტიურად ან ინდივიდუალურად მოახდინონ იმ რეგულაციების ლიბერალიზაცია, რომლებითაც წესრიგდება უცხოელ მომუშავეთა დასაქმება; და აღიარონ,
4. მათი მოქალაქეების უფლება დატოვონ ქვეყანა, რათა დაკავდნენ შემოსავლიანი საქმიანობით სხვა მხარეთა ტერიტორიაზე.

მუხლი 19 - მიგრანტი მომუშავეების და მათი ოჯახების უფლება დაცვასა და დახმარებაზე

დაცვასა და დახმარებაზე მიგრანტი მომუშავეების და მათი ოჯახების უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულებას იღებენ:

1. შეინარჩუნონ ან უზრუნველყონ, რომ შენარჩუნებული იქნას ასეთი მომუშავეების დახმარების სათანადო და უფასო სამსახურები, კერძოდ, ზუსტი ინფორმაციის მიღების სფეროში, და გადადგან ყველა სათანადო ნაბიჯი, ემიგრაციასა და იმიგრაციასთან დაკავშირებული შეცდომაში შემყვანი

პრობაგანდის წინააღმდეგ, იმ ზომით, რითაც ეროვნული კანონები და რეგულაციები ამის საშუალებას იძლევიან;

2. მიიღონ სათანადო ზომები მათი იურისდიქციის ფარგლებში, რათა ხელი შეუწყონ ასეთი მომუშავეებისა და მათი ოჯახების გამგზავრებას, მგზავრობასა და მიღებას და მათი იურისდიქციის ფარგლებში უზრუნველყონ სათანადო სამსახურები მგზავრობის დროს ჯანმრთელობის, სამედიცინო დახმარებისა და კარგი ჰიგიენური პირობებს შესაქმნელად;

3. შესაბამისი საშუალებებით მხარი დაუჭირონ თანამშრომლობას სახელმწიფო და კერძო სოციალურ სამსახურებს შორის ემიგრაციისა და იმიგრაციის ქვეყნებში;

4. უზრუნველყონ მათ ტერიტორიაზე კანონიერად მყოფი ასეთი მომუშავეებისათვის, იმ ზომით, რითაც ხდება ამ ზომების რეგულირება კანონით ან რეგულაციებით ან რომლებიც ექვემდებარებიან ხელისუფლების ადმინისტრაციული ორგანოების კონტროლს, არანაკლებ შეღავათიანი რეჟიმში, რომელიც მოქმედებს მათი საკუთარი მოქალაქეების მიმართ შემდეგ საკითხებთან მიმართებაში:

- ა) შრომის ანაზღაურება და დასაქმებისა და მუშაობის სხვა პირობები;
- ბ) პროფესიული კავშირების წევრობა და კოლექტიური ხელშეკრულებების დადებიდან გამომდინარე უპირატესობებით სარგებლობა;
- გ) დაბინავება;

5. მათ ტერიტორიებზე კანონიერად მყოფი ასეთი მომუშავეებისთვის უზრუნველყონ არანაკლებ სასარგებლო რეჟიმში, ვიდრე ის, რომელიც დადგენილია მათი საკუთარი მოქალაქეებისათვის დასაქმებასთან დაკავშირებული ბეგარების, გადაასხადების ან იმ მოსაკრებლების მიმართ, რომლებსაც ინდიან დასაქმებული პირები;

6. რამდენადაც შესაძლებელია შეუწყონ ხელი იმ უცხოელი მომუშავეის ოჯახის გაერთიანებას, რომელსაც მიღებული აქვს მიძღვნილი ქვეყნის ტერიტორიაზე დაფუძნების ნებართვა;

7. მათ ტერიტორიებზე კანონიერად მყოფი ასეთი მომუშავეებისათვის უზრუნველყონ არანაკლებ შეღავათიანი რეჟიმში, ვიდრე ეს დადგენილია მათი მოქალაქეებისათვის ამ მუხლით გათვალისწინებულ საკითხებზე სამართალწარმოებათა მიმართ;

8. უზრუნველყონ, რომ მათ ტერიტორიაზე კანონიერად მცხოვრები ასეთი მომუშავეები არ იქნენ გაძევებულნი იმ შემთხვევის ვარდა, როდესაც ისინი საფრთხეს უქმნიან ეროვნულ უშიშროებას ან არღვევენ საზოგადოების ინტერესებს და მორალს;

9. სამართლებრივ ფარგლებში დართონ ნება ასეთი მომუშავეებს მათი სურვილის შესაბამისად გადაარიცხონ მათი შემოსავლებისა და დანაზოგების გარკვეული ნაწილი;

10. გაავრცელონ ამ მუხლით უზრუნველყოფილი დაცვა და დახმარება თვით-დასაქმებულ მიგრანტებზე, იმ ზომით, რითაც ეს შესაძლებელი იქნება;

11. მხარი დაუჭირონ და ხელი შეუწყონ მიძღვნილი სახელმწიფოს ეროვნული ენის სწავლებას, ხოლო თუ ქვეყანაში რამოდენიმე სახელმწიფო ენაა, ერთ-ერთი ენის სწავლებას მიგრანტი მომუშავეებისა და მათი ოჯახების წევრებისათვის;

12. რამდენადაც ეს პრაქტიკულად შესაძლებელი იქნება, დაუჭირონ მხარი და შეუწყონ ხელი, მიგრანტი მომუშავეების ბავშვებისათვის მიგრანტი მომუშავეების დედა ენის სწავლებას.

მუხლი 20 - უფლება თანაბარ შესაძლებლობებსა და თანაბარ მოპყრობაზე დასაქმებისა და სამუშაოს მიღების საკითხებში, სქესის საფუძველზე დისკრიმინაციის გარეშე

დასაქმებისა და სამუშაოს მიღების საკითხებში სქესის საფუძველზე დისკრიმინაციის გარეშე თანაბარ შესაძლებლობებსა და თანაბარ მოპყრობაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ აღიარონ ეს უფლება და მიიღონ სათანადო ზომები შემდეგ სფეროებში მისი გამოყენების უზრუნველყოფისა და ხელშეწყობის მიზნით:

- ა) დასაქმების ხელმისაწვდომობა, ვათავისუფლებისა და სამსახურეობრივი რეინტეგრაციისაგან დაცვა;
- ბ) პროფესიული ორიენტაციის აღების საშუალებები, პროფესიული მომზადება, ხელახალი მომზადება და რეაბილიტაცია;
- გ) დასაქმების ვადები და სამუშაო პირობები, ანაზღაურების ჩათვლით;
- დ) სამსახურეობრივი წინსვლა, დაწინაურების ჩათვლით.

მუხლი 21 - უფლება ინფორმაციასა და კონსულტაციებზე

შრომით დაწესებულებაში მომუშავეთა მიერ ინფორმაციის მიღებასა და მათთვის კონსულტაციების გაწევაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ მიიღონ ან მხარი დაუჭირონ ისეთ ზომებს, რომლებიც საშუალებას მისცემენ მომუშავეებს ან მათ წარმომადგენლებს, ეროვნული კანონმდებლობისა და პრაქტიკის შესაბამისად:

- ა) რეგულარულად ან სათანადო დროს და ამომწურავად იყენენ ინფორმირებულნი მათი დამსაქმებელი შრომითი დაწესებულების ეკონომიკური და ფინანსური მდგომარეობის შესახებ, იმის გათვალისწინებით, რომ გარკვეული ინფორმაციის გამჟღავნებაზე, რაც შეიძლება საზიანო იყოს შრომითი დაწესებულებისათვის, შეიძლება ითქვას უარი ან დაექვემდებაროს კონფიდენციალურობას; და
- ბ) სათანადო დროს გაეწიონ კონსულტაციები შემოთავაზებულ გადაწყვეტილებებზე, რომლებმაც შეიძლება მნიშვნელოვანი ზეგავლენა იქონიონ მომუშავეთა ინტერესებზე, კერძოდ იმ გადაწყვეტილებების შესახებ, რომლებმაც შეიძლება მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინონ შრომით დაწესებულებაში დასაქმების მდგომარეობაზე.

მუხლი 22 - სამუშაო პირობებისა და სამუშაო გარემოს განსაზღვრასა და გაუმჯობესებაში მონაწილეობის მიღების უფლება

სამუშაო პირობებისა და სამუშაო გარემოს განსაზღვრასა და გაუმჯობესებაში მონაწილეობის მიღებაზე მომუშავეთა უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ მიიღონ და წაახალისონ ისეთი ზომები, რომლებიც საშუალებას მისცემენ მომუშავეებსა და მათ წარმომადგენლებს, ეროვნული კანონმდებლობისა და პრაქტიკის შესაბამისად, მონაწილეობა მიიღონ:

- ა) სამუშაო პირობების, მუშაობის ორგანიზაციისა და სამუშაო გარემოს განსაზღვრასა და გაუმჯობესებაში;
- ბ) შრომით დაწესებულებაში ჰიგიენისა და უსაფრთხოების დაცვაში;
- გ) შრომით დაწესებულებაში სოციალური და სოციალურ-ეკონომიკური სამსახურებისა და საშუალებების ორგანიზაციაში;
- დ) ამ საკითხებზე მიღებული რეგულაციების შესრულებაზე ზედამხედველობაში;

მუხლი 23 - მოხუცებულ პირთა უფლება სოციალურ დაცვაზე

სოციალურ დაცვაზე მოხუცებულ პირთა უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები, უშუალოდ ან სახელმწიფო ან კერძო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით, ვალდებულებას იღებენ მიიღონ და მხარი დაუჭიროონ შესაბამის ზომებს, რომლებიც, კერძოდ, მიზნად ისახავენ:

- მოხუცებულთათვის შესაძლებლობის უზრუნველყოფას დარჩენენ საზოგადოების სრულფასოვან წევრებად რაც შეიძლება მეტი ხნით, შემდეგი საშუალებებით:

- ა) სათანადო სახსრების უზრუნველყოფა, რაც საშუალებას მისცემს მათ აწარმოონ ღირსეული ცხოვრება და შეასრულონ აქტიური როლი საზოგადოებრივ, სოციალურ და კულტურულ ცხოვრებაში;
- ბ) ინფორმაციის მიწოდება იმ სამსახურებისა და შეღავათების შესახებ, რომლებიც უზრუნველყოფილი არიან მოხუცებულთათვის და ამ უკანასკნელთა მიერ მათი გამოყენების შესაძლებლობების შესახებ;

- მოხუცებულთათვის შესაძლებლობის უზრუნველყოფას, თავისუფლად აირჩიონ მათი ცხოვრების სტილი და აწარმოონ დამოუკიდებელი ცხოვრება მათთვის ნაცნობ გარემოში იმდენი ხნით, რამდენითაც მათ სურთ და შეუძლიათ, შემდეგი საშუალებებით:

- ა) ისეთი საბინაო უზრუნველყოფა, რაც შესაბამისობაში იქნება მათ საჭიროებებთან და ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან ან სათანადო დახმარების უზრუნველყოფა მათი საცხოვრებელ ადგილთან შევუებისათვის;
- ბ) ჯანმრთელობის დაცვა და მათი მდგომარეობით მოთხოვნილი მომსახურებით უზრუნველყოფა;

- შესაბამის დაწესებულებებში მცხოვრებ მოხუცებულთათვის სათანადო დახმარების უზრუნველყოფა, მათი პირადი ცხოვრებისა და იმ გადაწყვეტილებების მიღებაში მონაწილეობის მიღების უფლების პატივისცემით, რომლებიც ეხებიან ამ დაწესებულებებში ცხოვრების პირობებს.

მუხლი 24 - უფლება დაცვაზე დასაქმების შეწყვეტის შემთხვევაში

დასაქმების შეწყვეტის შემთხვევებში მომუშავეთა მიერ დაცვაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულებას იღებენ აღიარონ:

- ა) ყველა მომუშავეს უფლება არ იქნას მათი დასაქმება შეწყვეტილი ასეთი შეწყვეტის საპატიო მიზეზების გარეშე, რაც დაკავშირებული უნდა იყოს მათ შესაძლებლობასთან ან ქცევასთან ან განპირობებული უნდა იყოს შრომითი დაწესებულების, საწარმოს ან სამსახურის ოპერატიული მოთხოვნებით;
- ბ) მომუშავეთა უფლება, რომელთა დასაქმება შეწყვეტილი იქნება საპატიო საფუძვლების გარეშე, სათანადო კომპენსაციაზე ან სხვა შესაბამის დაკმაყოფილებაზე.

ამ მხრივ მხარეები ვალდებულებას იღებენ უზრუნველყონ, რომ მომუშავეს, რომელიც მიიჩნევს, რომ მისი დასაქმება შეწყვეტილი იქნება საპატიო საფუძვლების გარეშე, ჰქონდეს მიუკერძოებელ ორგანოში აპელირების უფლება.

მუხლი 25 - მომუშავეთა უფლება დაიცვან თავიანთი პრეტენზიები მათი დამსაქმებლის ვაკოტრების შემთხვევაში

მათი დამსაქმებლის ვაკოტრების შემთხვევაში, მომუშავეთა მიერ მათი პრეტენზიების დაცვის უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულებას იღებენ, უზრუნველყონ,

რომ მომუშავეთა პრეტენზიები, რომლებიც გამომდინარეობენ დასაქმების კონტრაქტებისა ან დასაქმების ურთიერთობებიდან, უზრუნველყოფილი იქნან საგარანტიო ინსტიტუტით ან დაცვის ნებისმიერი სხვა ეფექტური ფორმით.

მუხლი 26 - უფლება სამუშაოზე ღირსების დაცვაზე

ყველა მომუშავეს სამუშაოზე ღირსების დაცვაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ დამსაქმებელთა და მომუშავეთა ორგანიზაციებთან კონსულტაციებით:

1. ხელი შეუწყონ გათვითცნობიერებას, ინფორმაციის მიწოდებას და სამუშაო ადგილებში ან სამუშაოსთან დაკავშირებით სექსუალური იძულების აღმოფხვრას და მიიღონ ყველა სათანადო ზომა მომუშავეთა დასაცავად ასეთი ქმედებისაგან;

2. ხელი შეუწყონ გათვითცნობიერებას და ინფორმაციის მიწოდებას და განმეორებადი ვასაკიცხი ან ცალსახად უარყოფითი და შეურაცხმყოფელი, მომუშავეების წინააღმდეგ მიმართული ქმედებების აღმოფხვრას სამუშაო ადგილებში ან სამუშაოსთან დაკავშირებით და მიიღონ ყველა აუცილებელი ზომა მომუშავეების დასაცავად ასეთი ქმედებებისაგან.

მუხლი 27 - ოჯახური მოვალეობების მქონე მომუშავეების უფლება თანაბად შესაძლებლობებსა და თანაბარ მოპყრობაზე

ოჯახური მოვალეობების მქონე მამაკაც და ქალ მომუშავეთა და სხვა მომუშავეებს შორის თანაბარ შესაძლებლობებსა და თანაბარ მოპყრობაზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

1. მიიღონ შესაბამისი ზომები:

ა) რაც შესაძლებლობას მისცემს ოჯახური მოვალეობების მქონე მომუშავეებს დასაქმდნენ და იყვნენ დასაქმებულნი, ასევე ხელახლა დასაქმდნენ ამ მოვალეობების გამო არყოფნის შემდეგ, რაც ასევე მოიცავს ზომებს პროფესიული ორიენტაციისა და პროფესიული მომზადების სფეროში;

ბ) რაც მხედველობაში მიიღებს მათი საჭიროებებს დასაქმებისა და სოციალური უზრუნველყოფის პირობების განსაზღვრის მხრივ;

გ) რაც განავითარებს და ხელს შეუწყობს სახელმწიფო ან კერძო სამსახურებს, კერძოდ, ბავშვთა დღისით მოვლის სამსახურებს და ბავშვების მომვლელ სხვა დაწესებულებებს;

2. უზრუნველყონ ერთ-ერთი მშობელისათვის შვილების აღების შესაძლებლობა ბავშვის მოსაველად მისი მეუღლის დეკრეტული შვილებების შემდეგ, რომლის ხანგრძლივობა და პირობები უნდა განისაზღვროს ეროვნული კანონმდებლობით, კოლექტიური შეთანხმებით ან პრაქტიკით;

3. უზრუნველყოს, რომ ოჯახური მოვალეობანი, როგორც ასეთნი არ წარმოადგენდნენ დასაქმების შეწყვეტის საბაბით საფუძველს.

მუხლი 28 - შრომით დაწესებულებებში მომუშავეთა წარმომადგენლების უფლება დაცვაზე და მათთვის უზრუნველყოფილი საშუალებები

მომუშავეთა წარმომადგენლების მიერ თავიანთი ფუნქციების შესრულების უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ, რომ შრომით დაწესებულებაში:

- ა) მომუშავეთა წარმომადგენლებმა ისარგებლონ ეფექტური დაცვით მათთვის ზიანის მიყენებელი ქმედებებისაგან, სამსახურიდან გათავისუფლების ჩათვლით, რომლებიც ეფუძნებიან მათ სტატუსსა და დაწესებულებაში, როგორც მომუშავეთა წარმომადგენლების საქმიანობას;
- ბ) მათთვის უზრუნველყოფილი იქნას ისეთი შეღავათები, რომლებიც, სათანადოდ მისცემენ მათ საშუალებას შეასრულონ თავიანთი ფუნქციები დაუყოვნებლივ და ეფექტურად ქვეყნის სამრეწველო ურთიერთობათა სისტემის და შესაბამისი შრომითი დაწესებულების მოთხოვნილებების, ზომისა და შესაძლებლობების გათვალისწინებით.

მუხლი 29 - უფლება ინფორმაციის მიღებასა და კონსულტაციების გაწევაზე კოლექტიური გათავისუფლების პროცედურებში

კოლექტიური გათავისუფლების სიტუაციებში ინფორმაციის მიღებასა და კონსულტაციების გაწევაზე მომუშავეთა უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ უზრუნველყოფის, რომ დამსაქმებელმა აცნობონ და კონსულტაციები გაუწიონ მომუშავეთა წარმომადგენლებს სათანადო დროს ასეთი კოლექტიური გათავისუფლების შესახებ და იმ გზებსა და საშუალებებზე, რომლებითაც შეიძლება კოლექტიური გათავისუფლების თავიდან აცილება ან მისი შეზღუდვა და შედეგების შერბილება, მაგალითად, თანდემვი სოციალური ზომების გამოყენებით, რომლებიც, კერძოდ, მიზნად ისახავენ გათავისუფლებულთა დახმარებას დასაქმებაში ან შესაბამისი მომუშავეების გადაშვებას.

მუხლი 30 - სიღატაკისა და სოციალური ოსტრაკიზმისაგან დაცვის უფლება

სიღარიბისა და სოციალური ოსტრაკიზმისაგან დაცვის უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ:

- ა) მიიღონ ზომები საყოველთაო და კოოდრინირებული მიდგომისათვის იმ პირებისათვის და ასევე მათი ოჯახებისათვის დასაქმების, დაბინავების, პროფესიული მომზადების, განათლების, კულტურის და სოციალური და სამედიცინო დახმარებისადმი ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად, რომლებიც ცხოვრობენ ან რისკავენ სოციალური ოსტრაკიზმის ან სიღარიბის სიტუაციაში ცხოვრებას;
- ბ) განიხილონ ასეთი ზომები, აუცილებლობის შემთხვევაში, მათი კონკრეტულ სიტუაციასთან მისადაგების მიზნით.

მუხლი 31 - უფლება საცხოვრებელ ადგილზე

საცხოვრებელ ადგილზე უფლების ეფექტური განხორციელების უზრუნველყოფის მიზნით, მხარეები ვალდებულია იღებენ მიიღონ ზომები, რომლებიც მიზნად ისახავენ:

1. დაბინავების ადეკვატური სტანდარტის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას;
2. უბინაოთა არსებობის აღმოფხვრას ან შემცირებას მისი თანდათანობითი აღმოფხვრის მიზნით;
3. საცხოვრებელზე ფასების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას იმათთვის, რომლებსაც არ გააჩნიათ სათანადო სახსრები.

III ნაწილი

მუხლი A - ვალდებულებები

1. ქვემოთ მოცემული B მუხლის დებულებების დაცვით, მხარეთაგან თითოეული ვალდებულია იღებენ:

- ა) განიხილოს ამ ქარტიის I ნაწილი იმ მიზნების დეკლარაციად, რომელთა მიღწევასაც იგი ეცდება ყველა სათანადო საშუალებებით, ისე როგორც ეს განსაზღვრულია ამ ნაწილის შესავალ პუნქტში;
- ბ) მიიხილოს თავი ვალდებულად ამ ქარტიის II ნაწილის არანაკლებ ექვსი მუხლით შემდეგი ცხრა მუხლიდან: 1-ლი, მე-5, მე-6, მე-7, მე-12, მე-13, მე-16, მე-19 და მე-20 მუხლები;
- გ) მიიხილოს თავი ვალდებულად ქარტიის II ნაწილის დამატებითი მუხლებით ან დანომრილი პუნქტებით, რომლებსაც იგი აირჩევს, იმ პირობით, რომ მუხლებისა და დანომრილი პუნქტების საერთო რაოდენობა, რომლებითაც იგი ვალდებული იქნება, არ იყოს თექვსმეტ მუხლზე ან სამოცდასამ დანომრილ პუნქტზე ნაკლები.

2. ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის „ბ“ და „გ“ ქვეპუნქტების შესაბამისად შერჩეული ეს მუხლები ან პუნქტები ეცნობება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს მხარის სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სივრცის შესანახად ჩაბარების დროს.

3. მოგვიანებით ნებისმიერ დროს ნებისმიერ მხარეს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული შეტყობინების გზით შეუძლია განაცხადოს, რომ იგი მიიხივს თავს ვალდებულად ქარტიის II ნაწილის ნებისმიერი მუხლით ან დანომრილი პუნქტით, რომელიც მანამდე არ იქნა მიღებული მის მიერ ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად. ასეთი შემდგომში აღებული ვალდებულებები განიხილება რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების შემადგენელ ნაწილად და აქვს იგივე იურიდიული ძალა იმთვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს ერთვიანი ვადის ამოწურვას შეტყობინების თარიღიდან.

4. თითოეული მხარეს უნდა ჰქონდეს ეროვნული პირობების შესაბამისი შრომის ინსპექციის სისტემა.

მუხლი B – კავშირი ევროპის სოციალურ ქარტიასა და 1988 წლის დამატებით ოქმთან

1. ევროპის სოციალური ქარტიისა და 1988 წლის 5 მაისის დამატებითი ოქმის არცერთ ხელშეკრულ მხარეს არ შეუძლია ამ ქარტიის რატიფიცირება, მიღება ან დამტკიცება, თუკი თავს არ მიიხივს ვალდებულად იმ დებულებებით მაინც, რომლებიც შეესაბამებიან ევროპის სოციალური ქარტიის დებულებებს, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი ოქმის იმ დებულებებით, რომლებითაც იგი ვალდებულია.

2. ამ ქარტიის ნებისმიერი დებულებით გათვალისწინებული ვალდებულებების აღება ამ ვალდებულებათა ძალაში შესვლის თარიღიდან შესაბამისი მხარის მიმართ, იწვევს ევროპის სოციალური ქარტიის და სათანადო შემთხვევებში, მისი 1988 წლის დამატებითი ოქმის დებულებების გამოყენების შეწყვეტას შესაბამისი მხარის მიმართ, იმ შემთხვევაში, თუ ეს მხარე ვალდებულია ამ დოკუმენტებიდან ერთ-ერთით ან ორივეთი.

IV ნაწილი

მუხლი C – ზედამხედველობა ამ ქარტიით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულებაზე

ამ ქარტიაში გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულება ექვემდებარება იმავე ზედამხედველობას, რაც გათვალისწინებულია ევროპის სოციალური ქარტიით.

მუხლი D – კოლექტიური საჩივრები

1. ევროპის სოციალური ქარტიის დამატებითი ოქმის დებულებები, რომლებიც ითვალისწინებენ კოლექტიური საჩივრების სისტემას, გამოიყენება ამ ქარტიით გათვალისწინებული ვალდებულებების მიმართ იმ სახელმწიფოებისათვის, რომლებმაც მოახდინეს ხსენებული ოქმის რატიფიცირება.

2. ნებისმიერ სახელმწიფოს, რომელიც ვალდებული არ არის ევროპის სოციალური ქარტიის დამატებითი ოქმით, რომელიც ითვალისწინებს კოლექტიური საჩივრების სისტემას, მისი სარატოფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სივრცის შესანახად ჩაბარებისას ან მოგვიანებით ნებისმიერ დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული შეტყობინების გზით, შეუძლია განაცხადოს, რომ იგი იღებს ამ ქარტით მის მიერ აღებული ვალდებულებების ზედამხედველობას ხსენებულ ოქმში გათვალისწინებული პროცედურით.

ნაწილი V

მუხლი E – დისკრიმინაციის აკრძალვა

ამ ქარტით გათვალისწინებული უფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილი იქნება ნებისმიერ საფუძველზე დისკრიმინაციის გარეშე, ისეთებზე, როგორცაა რასა, ფერი, სქესი, ენა, რელიგია, პოლიტიკური ან სხვაგვარი მოსაზრება, ეროვნული წარმოშობა ან სოციალური წარმომავლობა, ჯანმრთელობა, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილება, დაბადება ან სხვაგვარი სტატუსი.

მუხლი F – გადახვევა ომის ან სახელმწიფო სავანგებო მდგომარეობის დროს

1. ომის ან სხვა სავანგებო სახელმწიფო მდგომარეობის დროს, რომელიც ემუქრება ერის სიცოცხლეს, ნებისმიერ მხარეს შეუძლია მიიღოს ზომები, რომლებითაც მონდება ამ ქარტით მის მიერ აღებული ვალდებულებებისაგან გადახვევა მხოლოდ იმ ზომით, რითაც ეს მოითხოვება სიტუაციის სიმწვავეთ, იმ პირობით, რომ ასეთი ზომები შეუსაბამონი არ უნდა იყვნენ საერთაშორისო სამართლით მის მიერ აღებულ სხვა ვალდებულებებთან.

2. ნებისმიერი მხარე, რომელიც ისარგებლებს გადახვევის ამ უფლებით, დროის გონივრული პერიოდულობით სრულად აცნობებს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს მიღებული ზომების ან მათი მიზეზების შესახებ. იგი ასევე აცნობებს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს იმ დროის შესახებ, როდესაც ეს ზომები შეწყვეტენ მოქმედებას და ქარტიის მის მიერ მიღებული დებულებების სრულად აღსრულების შესახებ.

მუხლი G – შეზღუდვები

1. I ნაწილით გათვალისწინებული უფლებები და პრინციპები, როდესაც ხდება მათი ეფექტური რეალიზება და II ნაწილის შესაბამისად მათი ეფექტურად სარგებლობა, არ დაექვემდებარება რაიმე შეზღუდვას ან ლიმიტირებას, რაც გათვალისწინებული არ არის ამ ნაწილებში, იმათ გარდა, რომლებიც გათვალისწინებულნი არიან კანონით და აუცილებლობას წარმოადგენენ დემოკრატიულ საზოგადოებაში სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების ან საზოგადოებრივი ინტერესების, ეროვნული უსაფრთხოების, საზოგადოების ჯანმრთელობის ან მორალის დასაცავად.

2. ამ ქარტით ნებადართული უფლებებისა და ვალდებულებების შეზღუდვები არ გამოიყენება რაიმე სხვა მიზნით, იმათ გარდა, რომლებსთვისაც მონდა მათი განსაზღვრა.

მუხლი H – ურთიერთობა ქარტიასა და შიდა და საერთაშორისო სამართალს შორის

ამ ქარტიის დებულებები ზიანს არ მიაყენებენ შიდა სამართლის ან ნებისმიერი ორმხრივი ან მრავალმხრივი ხელშეკრულების, კონვენციის ან შეთანხმების დებულებებს, რომლებიც უკვე ძალაში არიან ან შეიძლება შევიდნენ ძალაში და რომლებითაც გათვალისწინებული იქნება უფრო სასარგებლო რეჟიმი დასაცავი პირობისათვის.

მუხლი I – აღებული ვალდებულებების განხორციელება

1. ამ მუხლებში გათვალისწინებული იმპლემენტაციის მეთოდებისათვის წიანის მიყენების გარეშე, პირველიდან 31-მდე მუხლების შესაბამისი დებულებების განხორციელება ხდება:

- ა) კანონებით ან რეგულაციებით,
- ბ) დამსაქმებლებს ან დამსაქმებელთა ორგანიზაციებსა და მომუშავეთა ორგანიზაციებს შორის შეთანხმებებით;
- გ) წინა ორი მეთოდის კომბინაციით;
- დ) სხვა შესაბამისი მეთოდებით.

2. ამ ქარტიის II ნაწილის მე-2 მუხლის 1-ლი, მე-2, მე-3, მე-4 მე-5 და მე-7 პუნქტებიდან, მე-7 მუხლის მე-4, მე-6 და მე-7 პუნქტებიდან, მე-10 მუხლის 1, მე-2, მე-3 და მე-5 პუნქტებიდან და 21-ე და 22-ე მუხლებიდან გამომდინარე ვალდებულებების შესრულება ჩაითვლება ეფექტურად, თუკი დებულებების გამოყენება ხდება ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად შესაბამისი მომუშავეების დიდი უმრავლესობის მიმართ.

მუხლი J – ცვლილებები

1. ამ ქარტიის I და II ნაწილებში ნებისმიერი ცვლილება, რომელიც მიზნად ისახავს ამ ქარტით უზრუნველყოფილი უფლებების გაფართოებას, ისევე, როგორც ნებისმიერი ცვლილება III და VI ნაწილებში, შემოთავაზებული მხარის ან სამთავრობო კომიტეტის მიერ, ეცნობება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს, ხოლო გენერალური მდივნის მიერ გაეგზავნება ამ ქარტიის მხარეებს.

2. წინა პუნქტის შესაბამისად შემოთავაზებული ნებისმიერი ცვლილება განიხილება სამთავრობო კომიტეტის მიერ, რომელიც საპარლამენტო ასამბლეასთან კონსულტაციების შემდეგ მიღებულ ტექსტს წარუდგენს მინისტრთა კომიტეტს დამტკიცებისათვის. მინისტრთა კომიტეტის მიერ დამტკიცების შემდეგ, ტექსტი ეგზავნებათ მხარეებს მიღებისათვის.

3. ამ ქარტიის I და II ნაწილებში ნებისმიერი ცვლილება ძალაში შედის მისი მიმღები მხარის მიმართ იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს ერთთვიანი ვადის ამოწურვას თარიღიდან, როდესაც სამი მხარე აცნობებს გენერალურ მდივანს მათ მიერ შესწორების მიღების შესახებ.

ნებისმიერი მხარის მიმართ, რომელიც შემდგომში მოახდენს მიღებას, შესწორება ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს ერთთვიანი ვადის ამოწურვას თარიღიდან, როდესაც ეს მხარე აცნობებს გენერალურ მდივანს მისი მიღების შესახებ.

4. ამ ქარტიის III და VI ნაწილების ნებისმიერი შესწორება ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს ერთთვიანი ვადის ამოწურვას თარიღიდან, როდესაც ყველა მხარე აცნობებს გენერალურ მდივანს მათ მიერ შესწორების მიღების შესახებ.

VI ნაწილი

მუხლი K – ხელმოწერა, რატიფიკაცია და ძალაში შესვლა

1. ეს ქარტია ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოებისათვის. იგი ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას, ან დამტკიცებას. სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სივლეების დებონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანის მიერ.

2. ეს ქარტია ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს ერთთვიანი ვადის ამოწურვას თარიღიდან, როდესაც ევროპის საბჭოს სამი წევრი სახელმწიფო წინა პუნქტის შესაბამისად განაცხადებს თავის თანხმობას იყოს ვალდებული ამ ქარტით.

3. ნებისმიერი სხვა წევრი სახელმწიფოს მიმართ, რომელიც შემდგომში განაცხადებს თავის თანხმობას იყოს ვალდებული ამ ქარტით, იგი ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს ერთთვიანი ვადის ამოწურვას მისი სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სიგელის შესაბამისად ჩაბარების თარიღიდან.

მუხლი L – ტერიტორიული გამოყენება

1. ეს ქარტია გამოიყენება თითოეული მხარის მეტროპოლიური ტერიტორიების მიმართ. თითოეულ ხელმოწერს, ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სიგელის შესაბამისად ჩაბარების დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე ვაგზავნილი შეტყობინების საშუალებით შეუძლია განსაზღვროს ის ტერიტორია, რომელიც განიხილება მის მეტროპოლიურ ტერიტორიად ამ მიზნით.

2. თითოეულ ხელშეკვრელს ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სიგელის შესაბამისად ჩაბარების ან მოგვიანებით ნებისმიერ დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე ვაგზავნილი შეტყობინების საშუალებით, შეუძლია განაცხადოს, რომ ქარტია მთლიანად ან ნაწილობრივ ვრცელდება სხენებულ შეტყობინებაში განსაზღვრულ არამეტროპოლიურ ტერიტორიაზე ან ტერიტორიებზე, რომელთა საერთაშორისო ურთიერთობებზეც იგი პასუხს აგებს ან ვისი სახელითაც იგი იღებს საერთაშორისო პასუხისმგებლობას. იგი დეკლარაციაში განსაზღვრავს ქარტიის II ნაწილის იმ მუხლებს, რომლებსაც იგი იღებს საგააღმავლოდ დეკლარაციაში მითითებული ტერიტორიების მიმართ.

3. ქარტიის გამოყენება ვრცელდება იმ ტერიტორიაზე ან ტერიტორიებზე, რომლებიც დასახლებულნი არიან ზემოხსენებულ დეკლარაციაში იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს ერთთვიანი ვადის ამოწურვას გენერალური მდივნის მიერ ამ შეტყობინების მიღების თარიღიდან.

4. ნებისმიერ მხარეს მოგვიანებით ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე ვაკეთებული შეტყობინების საშუალებით შეუძლია განაცხადოს, რომ ერთი ან მეტი ტერიტორიის მიმართ, რომელთა მიმართაც გამოიყენებოდა ქარტია ამ მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, იგი იღებს საგააღმავლოდ ნებისმიერ მუხლს ან დანომრილ პუნქტს, რომელიც მანამდე მიღებული არ ყოფილა შესაბამისი ტერიტორიის ან ტერიტორიების მიმართ. შემდგომში აღებული ასეთი ვალდებულებები განიხილება ნებისმიერი შესაბამისი ტერიტორიის მიმართ ვაკეთებული თავდაპირველი დეკლარაციის შემადგენელ ნაწილად და აქვს იგივე იურიდიული ძალა, იმ თვის პირველი თარიღიდან, რომელიც მოსდევს ერთთვიანი ვადის ამოწურვას გენერალური მდივნის მიერ ასეთი შეტყობინების მიღების თარიღიდან.

მუხლი M – დენონსაცია

1. ნებისმიერ მხარეს შეუძლია მოახდინოს ამ ქარტიის დენონსაცია ხუთწლიანი პერიოდის ბოლოს მის მიმართ ქარტიის ძალაში შესვლის თარიღიდან, ან შემდგომი ორწლიანი პერიოდის ბოლოს და ორივე შემთხვევაში ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისთვის ექვსი თვით ადრე შეტყობინების ვაგზავნის ვზით, რომელიც შესაბამისად აცნობებს სხვა მხარეებს.

2. ნებისმიერ მხარეს, წინა პუნქტში გათვალისწინებული დებულებების შესაბამისად, შეუძლია მოახდინოს ქარტიის II ნაწილის მის მიერ მიღებული ნებისმიერი მუხლის ან დანომრილი პუნქტის დენონსაცია, იმ პირობით, რომ მუხლებისა და დანომრილი პუნქტების ოდენობა, რომლითაც

ვალდებულია მხარე, არც ერთ შემთხვევაში არ იქნება თექვსმეტზე ნაკლები პირველ შემთხვევაში და სამოცდასამზე ნაკლები მეორეში და მუხლების ან პუნქტების ეს ოდენობა უნდა მოიცავდეს მხარის მიერ იმ მუხლებიდან არჩეულ დებულებებს, რომლებიც განსაზღვრულნი არიან A მუხლის 1-ლი პუნქტის „ბ“ ქვე-პუნქტში.

3. ნებისმიერ მხარეს შეუძლია მოახდინოს წინამდებარე ქარტიის ან ქარტიის II ნაწილის ნებისმიერი მუხლის დენონსაცია ამ მუხლის 1-ლ პუნქტში გათვალისწინებული პირობების დაცვით ნებისმიერი ტერიტორიის მიმართ, რომლის მიმართაც გამოიყენება ხსენებული ქარტია L მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად გაკეთებული ნებისმიერი დეკლარაციის შესაბამისად.

მუხლი N – დანართი

ამ ქარტიის დანართი წარმოადგენს მის შემადგენელ ნაწილს.

მუხლი O – შეტყობინებები

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი აცნობებს ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებს და შრომის საერთაშორისო ბიუროს გენერალურ დირექტორს:

- ა) ნებისმიერი ხელმოწერის შესახებ;
- ბ) ნებისმიერი სარატფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სიველის შესახებ ჩაბარების შესახებ;
- გ) ამ ქარტიის K მუხლის შესაბამისად ძალაში შესვლის შესახებ;
- დ) A მუხლის, D მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების, F მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტების, L მუხლის 1-ლი, მე-2, მე-3 და მე-4 პუნქტების შესაბამისად გაკეთებული ნებისმიერი დეკლარაციის შესახებ;
- ე) J მუხლის შესაბამისად შეტანილი ნებისმიერი შესწორების შესახებ;
- ვ) M მუხლის შესაბამისად გაკეთებული ნებისმიერი დენონსაციის შესახებ;
- ზ) ნებისმიერი სხვა აქტის, შეტყობინების ან კომუნიკაციის შესახებ, რომელიც ეხება ამ ქარტიას.

ამის დასტურად, ქვემოთ ხელმოწერებმა, რომლებიც სათანადოდ იყვნენ რწმუნებულნი, ხელი მოაწერეს შესწორებულ ქარტიას.

შესრულებულია სტრასბურგში, 1996 წლის მაისის მე-3 დღეს ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე; ორივე ტექსტი არის თანაბრად აუთენტიკური, შედგენილი თითო ეგ შემპლარად, რომელიც ინახება ევროპის საბჭოს არქივებში. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი გადასცემს დამოწმებულ ასლებს ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს და შრომის საერთაშორისო ბიუროს გენერალურ დირექტორს.

ევროპის შესწორებული სოციალური ქარტიის დანართი

ევროპის შესწორებული სოციალური ქარტიის მოქმედების სფეროს დაცვის ქვეშ მყოფი პირების მიმართ

1. 2 მუხლის მე-4 პუნქტისა და მე-13 მუხლის მე-4 პუნქტისათვის წიანის მიყენების გარეშე, 1-დან 17-მდე და 20-დან 31-მდე მუხლებით მოცული პირები მოიცავენ უცხოელებს, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ისინი არიან სხვა მხარეთა მოქალაქეები, რომლებიც კანონიერად ცხოვრობენ ან რეგულარულად მუშაობენ შესაბამისი მხარის ტერიტორიაზე, იმის გათვალისწინებით, რომ ეს მუხლები ახსნა-განმარტებული უნდა იქნან მე-18 და მე-19 მუხლების დებულებათა შესაბამისად.

ეს ახსნა-განმარტება ზიანს არ მიაყენებს ანალოგიური შეღავათების გავრცელებას ნებისმიერი მხარის მიერ სხვა პირებზე.

2. თითოეული მხარე, ისე როგორც ეს განსაზღვრულია ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ ჟენევის 1951 წლის 28 ივლისის კონვენციით და 1967 წლის 31 იანვრის ოქმით, ლტოლვილებისთვის, რომლებიც კანონიერად იმყოფებიან მის ტერიტორიაზე, უზრუნველყოფს მაქსიმალურად შესაძლო სასარგებლო რეჟიმს და ნებისმიერ შემთხვევაში, ეს რეჟიმი არ უნდა იყოს ნაკლებად სასარგებლო, ვიდრე ის რეჟიმი, რომელიც გამოძინარეობს ლტოლვილთა შესახებ ხსენებული კონვენციით და ნებისმიერი მოქმედი საერთაშორისო სამართლის დოკუმენტით მხარეთა მიერ აღებული ვალდებულებებიდან.

3. თითოეული მხარე, მოქალაქეობის არმქონე პირთა სტატუსის შესახებ ნიუ იორკის 1954 წლის 28 სექტემბრის კონვენციის შესაბამისად, მოქალაქეობის არმქონე პირებისთვის, რომლებიც კანონიერად იმყოფებიან მის ტერიტორიაზე, უზრუნველყოფს მაქსიმალურად სასარგებლო რეჟიმს, რომელიც არც ერთ შემთხვევაში არ უნდა იყოს ნაკლებად სასარგებლო, ვიდრე ის რეჟიმი, რომელიც გამოძინარეობს მოქალაქეობის არმქონე პირთა შესახებ ხსენებული კონვენციით და ნებისმიერი მოქმედი საერთაშორისო სამართლის დოკუმენტით მხარეთა მიერ აღებული ვალდებულებებიდან.

I ნაწილი, მე-18 პუნქტი და II ნაწილი, მე-18 მუხლი, 1-ლი პუნქტი

მიიხსნება, რომ ეს დებულებები არ ეხება მხარეთა ტერიტორიაზე შესვლის საკითხებს და ზიანს არ აყენებენ პარიზში 1955 წლის 13 დეკემბერს ხელმოწერილ ევროპულ კონვენციას ადგილსამყოფელის შესახებ.

ნაწილი II

მუხლი 1, პუნქტი 2

ეს დებულება არ იქნება ახსნა-განმარტებული იმგვარად, რომ იკრძალებოდეს ან ნება ერთგვობდეს პროფკავშირის უსაფრთხოების შესახებ ნებისმიერ დებულებას ან პრაქტიკას.

მუხლი 2, პუნქტი 6

მხარეებმა შეიძლება დაადგინონ, რომ ეს დებულება არ გამოიყენება:

ა) იმ მომუშავეების მიმართ, რომლებსაც აქვთ კონტრაქტი ან სამუშაო ურთიერთობები, რომლის საერთო ხანგრძლივობა არ აღემატება ერთ თვეს და/ან რომლებსაც აქვთ არაუმეტეს ექვსსაათიანი სამუშაო კვირა;

ბ) იმ შემთხვევების მიმართ, როდესაც კონტრაქტი ან დასაქმების ურთიერთობები არის შემთხვევითი და/ან სპეციფიკური ხასიათის, იმ პირობით, რომ ეს შემთხვევები, ე.ი. არგამოყენების შემთხვევა, გამართლებული უნდა იყოს ობიექტური გარემოებებით.

მუხლი 3, პუნქტი 4

მიიხსნება, რომ ამ დებულების მიზნებისათვის ამ სამსახურების ფუნქციონირება, ორგანიზაცია და საქმიანობის პირობები უნდა განისაზღვროს ეროვნული კანონებით ან რეგულაციებით, კოლექტიური შეთანხმებებით, ან ეროვნულ პირობებთან შესაბამისი სხვა საშუალებებით.

მუხლი 4, პუნქტი 4

ეს დებულება არ იქნება ვაგებული იმგვარად, რომ იკრძალებოდეს სამსახურიდან დაუყოვნებლივ გათავისუფლება რაიმე სერიოზული დარღვევისათვის.

მუხლი 4, პუნქტი 5

მიიხნევა, რომ მხარეს შეუძლია აიღოს ამ პუნქტით გათვალისწინებული ვალდებულება, თუ კანონით ან კოლექტიური ხელშეკრულებებით ან არბიტრაჟის გადაწყვეტილებებით ხელფასიდან გამოქვითვა არ არის ნებადართული მომუშავეთა დიდ უმრავლესობის მიმართ; გამონაკლისს წარმოადგენენ ის პირები, რომლებზეც არ ვრცელდება ეს დებულება.

მუხლი 6, პუნქტი 4

მიიხნევა, რომ თითოეულ მხარეს იმ ზომით, რითაც ეს დებულება მას ენება, შეუძლია მოაწესრიგოს გაფიცვის უფლებით სარგებლობა კანონით, იმ პირობით, რომ ამ უფლებაზე შემდგომი შეზღუდვის დაწესება შეიძლება გამართლებული იქნას G მუხლით გათვალისწინებული პირობებით.

მუხლი 7, პუნქტი 2

ეს დებულება ხელს არ შეუშლის მხარეებს თავიანთი კანონმდებლობით დაადგინონ, რომ ახალგაზრდებს, რომლებმაც არ მიაღწიეს დადგენილ მინიმალურ ასაკს, შეუძლიათ შეასრულონ სამუშაო, იმ ზომით, რითაც ის აბსოლიტურად აუცილებელია მათი პროფესიული მომზადებისათვის, იმ პირობით, რომ ასეთი სამუშაოს შესრულება უნდა მოხდეს ხელისუფლების კომპეტენტური ორგანოების მიერ განსაზღვრული პირობების შესაბამისად და მიღებულია ზომები ახალგაზრდების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დასაცავად.

მუხლი 7, პუნქტი 8

მიიხნევა, რომ მხარეს შეუძლია აიღოს ამ პუნქტით გათვალისწინებული ვალდებულება, თუკი იგი შეასრულებს ვალდებულების სულისკვეთებას და კანონით უზრუნველყოფს, რომ თვრამეტ წლამდე ასაკის პირთა დიდი უმრავლესობა არ იყოს დასაქმებული ღამის სამუშაოებში.

მუხლი 8, პუნქტი 2

ეს დებულება არ იქნება ახსნა-განმარტებული იმგვარად, რომ მისით დგინდებოდეს აბსოლიტური აკრძალვა. კერძოდ, გამონაკლისი შეიძლება გაკეთდეს შემდეგ შემთხვევებში:

- ა) თუ დასაქმებული ქალი დამნაშავეა არასათანადოდ მოქცევაში, რაც ამართლებს მისი შრომითი ურთიერთობების შეწყვეტას;
- ბ) თუ შესაბამისი შრომითი დაწესებულება შეწყვეტს საქმიანობას;
- გ) თუ დასაქმების კონტრაქტით განსაზღვრული ვადა ამოიწურება.

მუხლი 12, პუნქტი 4

ამ პუნქტის შესავალ ნაწილში სიტყვები - და ასეთ შეთანხმებებში გათვალისწინებული პირობების დაცვით, *inter alia*, გულისხმობენ იმ შეღავათებს, რომლებიც უზრუნველყოფილი არიან ნებისმიერი სადაზღვევო შენატანებისაგან დამოუკიდებლად; მხარეს შეუძლია დაადგინოს მის ტერიტორიაზე სხვა მხარის მოქალაქეებისათვის ცხოვრების განსაზღვრული ვადა ამგვარი შეღავათების მინიჭებამდე.

მუხლი 13, პუნქტი 4

სოციალური და სამედიცინო დახმარების შესახებ ევროპული კონვენციის არაწევრ მთავრობებს შეუძლიათ მოახდინონ ამ ქარტიის რატიფიკაცია ამ პუნქტის მიმართ, იმ პირობით, რომ ისინი სწვა მხარეთა მოქალაქეებისათვის უზრუნველყოფენ ისეთ რეჟიმს, რომელიც შესაბამისობაში იქნება ზემოხსენებული კონვენციის დებულებებთან.

მუხლი 16

მიიხსენება, რომ ამ დებულებით უზრუნველყოფილი დაცვა ვრცელდება იმ ოჯახებზე, სადაც არიან მარტონელები მშობლები.

მუხლი 17

ქარტიის სწვა დებულებებისათვის, კერძოდ მე-7 მუხლის დებულებებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, მიიხსენება, რომ ეს დებულება ვრცელდება ყველა პირზე, რომელსაც არ შესრულებია 18 წელი, თუ გამოსაყენებელი სამართლის მიხედვით, სრულწლოვანება მიიწევა უფრო ადრე.

ეს არ გულისხმობს ვალდებულებას უზრუნველყოფილი იქნას საგადადებლო განათლება ზემოხსენებული ასაკის მიღწევამდე.

მუხლი 19, პუნქტი 6

ამ დებულების გამოყენების მიზნით, მიიხსენება, რომ ტერმინი – „უცხოელი მომუშავეს ოჯახი“ ნიშნავს სულ მცირე მომუშავეს მეუღლესა და დაუქორწინებელ ბავშვებს, იმ ხნით, რითაც ეს უკანასკნელები განიხილებიან მცირეწლოვნებად და მიგრანტ მშრომელზე დამოკიდებულად მიძღები სახელმწიფოს მიერ.

მუხლი 20

1. მიიხსენება, რომ სოციალური უზრუნველყოფის ზომები, ისევე, როგორც სწვა დებულებები, რომლებიც ენებიან უმუშევრობიდან გამომდინარე, მონუცებულობის და მარჩენალის დაკარგვის შემთხვევაში უზრუნველყოფილ შეღავათებს, შეიძლება გამოირიცხონ ამ მუხლის გამოყენების სფეროდან.

2. დებულებები, რომლებიც ენებიან ქალთა დაცვას, კერძოდ კი ფემშიძობას, მშობიარობასა და პოსტ ნათალურ პერიოდს, არ განიხილება, როგორც დისკრიმინაცია ამ მუხლის თვალსაზრისით.

3. ეს მუხლი ხელს არ შეუშლის სპეციფიკური ზომების მიღებას, რომლებიც მიზნად ისახავენ *de facto* არათანასწორობის აღმოფხვრას.

4. შრომითი საქმიანობა, რომელიც მისი განსოციელების ბუნების ან შესრულების თავისებურებების მიზეზებით შეიძლება მიენდოთ მხოლოდ განსაზღვრულის სქესის პირებს, შეიძლება გამოირიცხოს ამ მუხლის ან მისი რომელიმე დებულების გამოყენების სფეროდან. ეს დებულება არ უნდა იქნას ახსნა განმარტებული იმგვარად, რომ მხარეებს მოეთხოვებოდეთ კანონებში ან რეგულაციებში იმ საქმიანობის სიის ჩართვა, რომელიც მათი ხასიათის ან შესრულების თავისებურებების მიზეზებით, შეიძლება შესრულებული იქნას მხოლოდ განსაზღვრული სქესის პირების მიერ.

მუხლები 21 და 22

1. ამ მუხლების გამოყენების მიზნებისათვის, ტერმინი – „მომუშავეთა წარმომადგენლები“ ნიშნავს პირებს, რომლებიც აღიარებული არიან ასეთებად ეროვნული კანონმდებლობით ან პრაქტიკით.

2. ტერმინები – „ეროვნული კანონმდებლობა და პრაქტიკა“ შესაბამის შემთხვევებში კანონებისა და რეგულაციების გარდა, გულისხმობს კოლექტიურ შეთანხმებებს, სხვა შეთანხმებებს დამსაქმებელთა და მომუშავეთა ორგანიზაციებს შორის, ჩვეულებებს და ასევე, შესაბამის სასამართლო პრეცედენტებს.

3. ამ მუხლების გამოყენების მიზნით, ტერმინი – „შრომითი დაწესებულება“ ნიშნავს ხელშესახებ და აბსტრაქტულ კომპონენტთა ქსელს, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს ან არ ჰქონდეს იურიდიული პირის სტატუსი და რომელიც შექმნილია საქონელის საწარმოებლად ან მომსახურების გასაწევად ფინანსური მოგების მიღების მიზნით და რომელსაც გააჩნია მისი საბაზრო პოლიტიკის განსაზღვრის უფლებამოსილება.

4. მიიჩნევა, რომ რელიგიური ჯგუფები და მათი დაწესებულებები შეიძლება გამოირიცხონ ამ მონტების გამოყენებისაგან იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ეს დაწესებულებები წარმოადგენენ „შრომით დაწესებულებებს“ მე-3 პუნქტის შეესაბამისად. დაწესებულებები, რომლებიც ახორციელებენ საქმიანობას გარკვეულ იდეალებზე დაფუძნებით, ან რომელთა მართვაც ხდება ეროვნული კანონმდებლობით ნებადართული გარკვეული მორალური კონცეფციებით, შეიძლება გამოირიცხოს ამ მუხლების გამოყენების სფეროდან იმ ზომით, რითაც აუცილებელია შრომითი დაწესებულების ორიენტაციის დაცვა.

5. მიიჩნევა, რომ იმ შემთხვევაში, თუ სახელმწიფოში ამ მუხლებით გათვალისწინებული უფლებებით სარგებლობა ხდება შრომითი დაწესებულების სხვადასხვა საწარმოებში, შესაბამის მხარე უნდა განიხილებოდეს, როგორც ამ დებულებებიდან გამომდინარე ვალდებულებების შემსრულებელი.

6. მხარეებმა შეიძლება გამოირიცხონ ამ მუხლების გამოყენების სფეროდან ის შრომითი დაწესებულებები, რომლებიც ასაქმებენ მომუშავეთა განსაზღვრულ ოდენობაზე ნაკლებს, რაც უნდა დადგინდეს ეროვნული კანონმდებლობით ან პრაქტიკით.

მუხლი 22

1. ეს დებულება არ ეხება სახელმწიფოთა უფლებამოსილებებსა და მოვალეობებს სამუშაო ადგილებში ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რეგულაციების მიღების მხრივ და არც იმ ორგანოთა უფლებამოსილებებსა და მოვალეობებს, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან მათ გამოყენებაზე.

2. ტერმინები – „სოციალური და სოციალურ-კულტურული სამსახურები და შეღავათები“ ნიშნავს ზოგიერთი შრომითი დაწესებულების მიერ უზრუნველყოფილ მომუშავეთა სოციალურ და/ან კულტურულ საშუალებებს, ისეთებს, როგორიცაა მატერიალური დახმარება, სპორტული აღჭურვილობა, ოთახები მქძუძური დედებისათვის, ბიბლიოთეკები, ბავშვთა დასასვენებელი ბანაკები და სხვ.

მუხლი 23, პუნქტი 1

ამ პუნქტის გამოყენების მიზნებისათვის, ტერმინები რაც შეიძლება დიდხანს ეხება მონუცებელი პირის ფიზიკურ, ფსიქოლოგიურ და ინტელექტუალურ შესაძლებლობებს.

მუხლი 24

1. მიიხნევა, რომ ამ მუხლის მიზნებისათვის ტერმინები – “დასაქმების შეწყვეტა“ და „შეწყვეტილი“ ნიშნავს დასაქმების შეწყვეტას დამსაქმებლის ინიციატივით.

2. მიიხნევა, რომ ეს მუხლი ვრცელდება ყველა მომუშავეზე, თუმცა მხარეს შეუძლია ნაწილობრივ ან მთლიანად გამორიცხოს მის მიერ უზრუნველყოფილი დაცვის სფეროდან დასაქმებულ პირთა შემდეგი კატეგორიები:

ა) მომუშავეები, რომლებიც დასაქმებულნი არიან კონტრაქტის საფუძველზე განსაზღვრული ვადით ან სპეციალური ამოცანის შესასრულებლად;

ბ) მომუშავეები, რომლებიც ვადიან საემოცდო ან საკვალიფიკაციო ვადას სამსახურში მიღებისათვის, იმ პირობით, რომ ეს ვადა განსაზღვრული უნდა იყოს წინასწარ და უნდა იყოს გონებრივი ხანგრძლივობის;

გ) მომუშავეები, რომლებიც დასაქმებულნი არიან შემთხვევით საფუძველზე მოკლე ვადით.

3. ამ მუხლის მიზნებისათვის, შემდეგი კონკრეტული გარემოებები არ წარმოადგენენ დასაქმების შეწყვეტის საპატიო საფუძვლებს:

ა) პროფესიული კავშირის წევრობა ან მონაწილეობა კავშირის საქმიანობაში არაშრომითი საათების დროს ან დამსაქმებლის თანხმობით, შრომითი საათების დროს;

ბ) მომუშავეთა წარმომადგენლის უფლებამოსილებებით საქმიანობა ან წინათ ასეთი საქმიანობის წარმოება;

გ) დამსაქმებლის წინააღმდეგ საჩივარის შეტანა ან დამსაქმებლის მიერ კანონების ან რეგულაციების დარღვევისათვის სამართალწარმოებაში მონაწილეობის მიღება ან აპელირება ხელისუფლების კომპეტენტური ადმინისტრაციული ორგანოებისადმი;

დ) რასა, კანის ფერი, სქესი, ოჯახური სტატუსი, ოჯახური მოვალეობები, ფენქშიძობა, რელიგია, პოლიტიკური მოსაზრება, ეროვნული წარმომავლობა ან სოციალური წარმოშობა;

ე) დედობა ან დეკრეტული შვებულების აღება;

ვ) აგადმყოფობის ან დაზიანების შემთხვევაში სამუშაოზე დროებით არყოფნა.

4. მიიხნევა, რომ კომპენსაცია ან სხვა შესაბამისი დაკმაყოფილება საპატიო საფუძვლების გარეშე დასაქმების შეწყვეტის შემთხვევაში განისაზღვრება ეროვნული კანონებით ან რეგულაციებით, კოლექტიური შეთანხმებებით ან ეროვნული პირობებისადმი შესაბამისი სხვა სათანადო საშუალებებით.

მუხლი 25

1. მიიხნევა, რომ ხელისუფლების ეროვნულ კომპეტენტურ ორგანოს გათავისუფლების გზით და დამსაქმებელთა და მომუშავეთა ორგანიზაციებთან კონსულტაციების შემდეგ, შეუძლია გამორიცხოს მომუშავეთა ვარკვეული კატეგორიები ამ დებულებით უზრუნველყოფილი დაცვისაგან მათი დასაქმების ურთიერთობათა სპეციალური ხასიათის მიზეზით.

2. მიიხნევა, რომ ტერმინ „გაკოტრების“ მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს ეროვნული სამართლით ან პრაქტიკით;

3. ამ მუხლით გათვალისწინებული პრეტენზიები აუცილებლად მოიცავენ:

ა) მომუშავეთა პრეტენზიებს ხელფასებთან დაკავშირებით, რომელიც ენება განსაზღვრულ პერიოდს, რომელიც არ უნდა იყოს სამ თვეზე ნაკლები პრივილეგიების სისტემის შესაბამისად და რვა კვირაზე ნაკლები საგარანტიო სისტემის შესაბამისად, საწარმოს ვაკოტრებად ან დასაქმების შეწყვეტად.

ბ) მომუშავეთა პრეტენზიებს შევსების ანაზღაურებასთან დაკავშირებით, რომელიც გამოძინარეობს იმ წლის განმავლობაში შესრულებული სამუშაოსაგან, როდესაც მოხდა საწარმოს ვაკოტრება ან დასაქმების შეწყვეტა;

გ) მომუშავეთა პრეტენზიებს სხვა სამუშაოს ანაზღაურების ოდენობასთან დაკავშირებით, რომელიც შესრულებული იქნა პერიოდში, რომელიც არ უნდა იყოს სამ თვეზე ნაკლები პრივილეგიების სისტემის შესაბამისად და რვა კვირაზე ნაკლები საგარანტიო სისტემის შესაბამისად საწარმოს ვაკოტრებად ან დასაქმების შეწყვეტად.

4. ეროვნული კანონებით ან რეგულაციებით შეიძლება შეიზღუდოს მომუშავეთა საჩივრების დაცვა თანხის განსაზღვრული ოდენობით, რაც უნდა იყოს სოციალურად მისაღებ დონეზე.

მუხლი 26

მიიხნევა, რომ ამ მუხლით არ მოითხოვება მხარეთა მიერ კანონმდებლობის ამოქმედება.

მიიხნევა, რომ მე-2 პუნქტი არ მოიცავს სქესობრივ იძულებას.

მუხლი 27

მიიხნევა, რომ ეს მუხლი გამოიყენება ოჯახური მოვალეობების მქონე მამაკაც და ქალ მომუშავეთა ბავშვების მიმართ, რომლებიც დამოკიდებულნი არიან თავიანთ მშობლებზე, ასევე, მათი უშუალო ოჯახის სხვა წევრების მიმართ, რომლებსაც აუცილებლად ესაჭიროებათ მათი მზრუნველობა და მხარდაჭერა, რა შემთხვევაშიც ეს მოვალეობები ზღუდავენ მათ შესაძლებლობას მოემზადონ, დაკავდნენ ეკონომიკური საქმიანობით, მონაწილეობა მიიღონ მასში ან გააფართოვონ იგი. ტერმინები – „დამოკიდებული ბავშვები“ და მათი უშუალო ოჯახის სხვა წევრები, რომლებსაც აუცილებლად ესაჭიროებათ მათი მზრუნველობა და მხარდაჭერა, გულისხმობს პირებს, რომლებიც განსაზღვრულნი არიან შესაბამისი მხარის ეროვნული კანონმდებლობით.

მუხლები 28 და 29

ამ მუხლების გამოყენების მიზნებისათვის, ტერმინები – „მომუშავეთა წარმომადგენლები“ ნიშნავს პირებს, რომლებიც აღიარებულნი არიან ასეთებად ეროვნული კანონმდებლობით ან პრაქტიკით.

ნაწილი III

მიიხნევა, რომ ქარტია შეიცავს საერთაშორისო ხასიათის სამართლებრივ ვალდებულებებს, რომელთა გამოყენება ექვემდებარება მხოლოდ მისი IV ნაწილით განსაზღვრულ ზედამხედველობას.

მუხლი A, პუნქტი 1

მიიხნევა, რომ დანომრილი პუნქტები შეიძლება მოიცავდნენ იმ მუხლებსაც, რომლებიც შედგებიან მხოლოდ ერთი პუნქტისაგან.

მუხლი B, პუნქტი 2

მუხლის მე-2 პუნქტის მიზნებისათვის, შესწორებული ქარტიის დებულებები შეესაბამებოდნენ ქარტიის იმავე მუხლის ან პუნქტის დებულებებს, შემდეგი გამონაკლისების გარდა:

- ა) შესწორებული ქარტიის მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტი შეესაბამება ქარტიის მე-3 მუხლის 1-ლ და მე-3 პუნქტებს;
- ბ) შესწორებული ქარტიის მე-3 მუხლის მე-3 პუნქტი შეესაბამება ქარტიის მე-3 მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტებს;
- გ) შესწორებული ქარტიის მე-10 მუხლის მე-5 პუნქტი შეესაბამება ქარტიის მე-10 მუხლის მე-4 პუნქტს;
- დ) შესწორებული ქარტიის მე-17 მუხლის 1-ლი პუნქტი შეესაბამება ქარტიის მე-17 მუხლს.

ნაწილი V

მუხლი E

დიფერენცირებული რეჟიმი, დაფუძნებული თბიქტურ და კანონზომიერ საფუძველზე, არ იქნება განხილული, როგორც დისკრიმინაციული.

მუხლი F

მიიჩნევა, რომ გამოთქმა – „ომის ან სხვა სახელმწიფო საგანგებო მდგომარეობის დროს“, ასევე მოიცავს ომის საფრთხეს.

მუხლი I

მიიჩნევა, რომ მომუშავეები, რომლებიც გამოირიცხებიან 21-ე მუხლისა და 22-ე მუხლის დამატებების შესაბამისად, არ იქნებიან მხედველობაში მიღებულნი მომუშავეთა რიცხვის განსაზღვრისას.

მუხლი J

ტერმინი – „შესწორება“ ასევე გულისხმობს ქარტიისათვის ახალი მუხლების დამატებას.